

DOĞRULTUCULAR

AC gerilimi DC gerilime dönüştüren sistemlerdir. Güç elektroniği devreleri olarak doğrultucular denetimli ve denetimsiz olarak 2'ye ayrılır. Anahtar eleman olarak genellikle denetimsiz doğrultucularda diyot, denetimlilerde ise tristör kullanılır. AC giriş geriliminin periyoduna göre tristörlerin periyodik olarak tetiklenmesi (ateşlenmesi) gerekir.

Ateşleme açısı (α): Devrede söz konusu denetimli eleman (tristör, triyak gibi) yerine diyot olsa ve yük omik olsa o diyodun iletme geçeceği ωt değerinden ne kadar açı sonra söz konusu denetimli elemanın tetiklendiğidir.

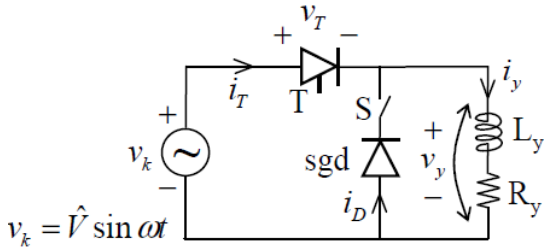
Bu derste denetimli doğrultucular şu yükler için incelenecektir:

- 1) Omik yükte (R_y)
- 2) Endüktif yükte (R_y ve L_y birlikte)
- 3) Tam süzölmüş akımlı (R_y ile birlikte $L_y \approx \infty$)

Ayrıca L_y kullanılan durumlarda serbest geçiş diyodu (sgd) denilen yüke ters paralel bir diyodun kullanılıp kullanılmamasına göre de ayrı ayrı inceleme yapılacaktır. Genel olarak devrenin sıfır anından önce uzun zamandır çalıştığı düşünülerek çizimler yapılacaktır.

Doğrultucu devrelerin derste kullanacağımız kısa adlarındaki "O" ya da "K" harfi "orta uçlu" ya da "köprü" anlamında, yanındaki sayı ise sinüzoidal giriş geriliminin bir periyoduna karşılık çıkışta kaç tane sinüzoidal dalga parçası görüldüğü anlamındadır.

Tek fazlı yarım dalga doğrultucu (O1):

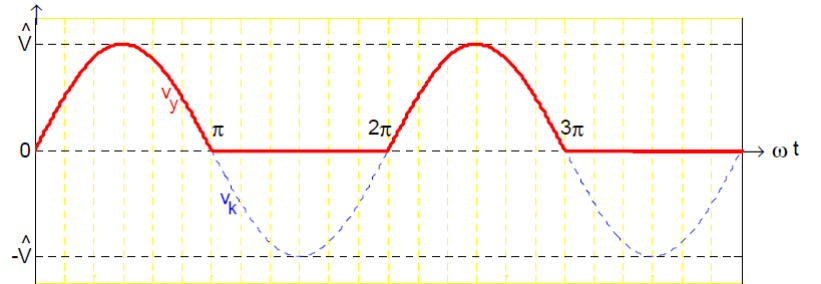

Tek fazlı yarım dalga doğrultucu (O1)

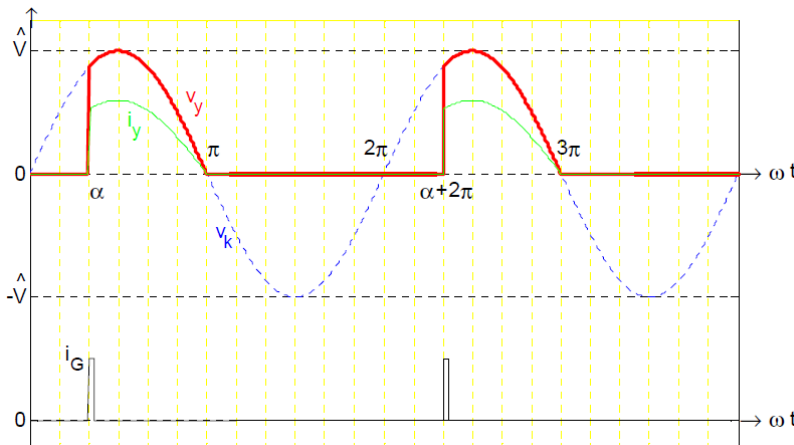
(Aslında orta uç söz konusu olmasa da tür olarak orta uçlu doğrultucular grubunda ele alınmaktadır.)

T tristörü yerinde diyot olsaydı, iletme geçiş anarı yandaki gibi (bu şekil için 2π 'nin katlarında) olurdu. Bu yüzden α 'nın başlangıcı 2π 'nin katları olarak düşünülerek ateşleme yapılır. (Kaynak geriliminin fazıyla birlikte kayabilir.)

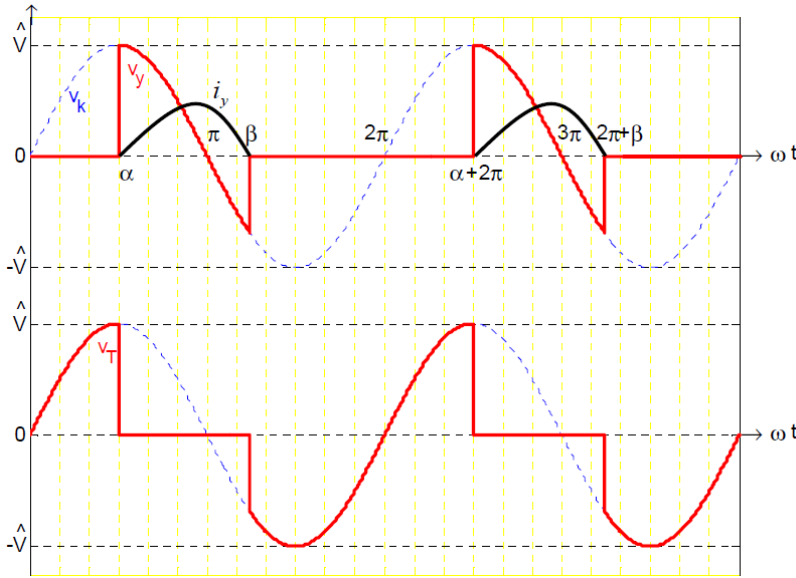
Omik yükte ve $\alpha = 0^\circ$ (tristör yerine diyot)

Omik yükte ve $\alpha = 60^\circ$

Endüktif yükte sgd yok ve $\alpha = 90^\circ$

Bu defa i_y akımı gecikmeli olarak artıp azalır ve $\omega t = \beta > \pi$ olan bir anda akım sıfırlanır. Akım kesilmedikçe tristör iletimde kalır, $v_k < 0$ olsa bile. Çünkü akım azalırken L_y üzerinde endüklenen ters gerilim v_k 'ya rağmen tristörü doğru kutuplar.

Tristör üzerindeki gerilim (v_T) de yanda verilmiştir. Genel olarak tristör iletimdeyken üzerindeki gerilim idealde sıfırdır (gerçekte 0,8~1V civarı). Bu devre için $v_T = v_k - v_y$ olmaktadır.

Serbest geçiş diyodunun etkisi :

O1 devresindeki S anahtarı kapatılmışsa Endüktif yüklerde sgd devreye girer. Sgd, yük geriliminin negatife düşmesini engeller (idealde böyledir, gerçekte -0,7V civarında tutar). Çünkü v_y negatif olmaya meyledince sgd iletime geçer ve $v_y = 0$ 'da kalmasını sağlar. Bunun üzerine tristör kesime gitmek zorunda kalır. Endüktansın enerjisi sgd üzerinden tamamen boşalana kadar böyle olur ve sonra sgd de kesime gider.

Sgd iletime geçince i_y , idealde asimptotik sönümlü RL devrelerindeki gibi sönümlenmeye başlar; ancak gerçekte diyodun iletim voltajından dolayı kısa sürede akım kesilir.

Sgd'siz endüktif yüklü çalışmada $v_y < 0$ iken $i_y > 0$ olması, anlık gücün negatif olduğu, yani endüktansta depolanmış enerjinin kaynaklara aktarıldığı anlamına gelmektedir. Sgd bu durumu önlediği için geri verilecek enerjinin gereksiz yere şebekeden fazladan çekilmemesini sağlar. Yani sgd reaktif gücü azaltır.

Tam süzölmüş akımla O1 devresinde sürekli olarak çalışmaz.

DC Gerilim Hesabı:

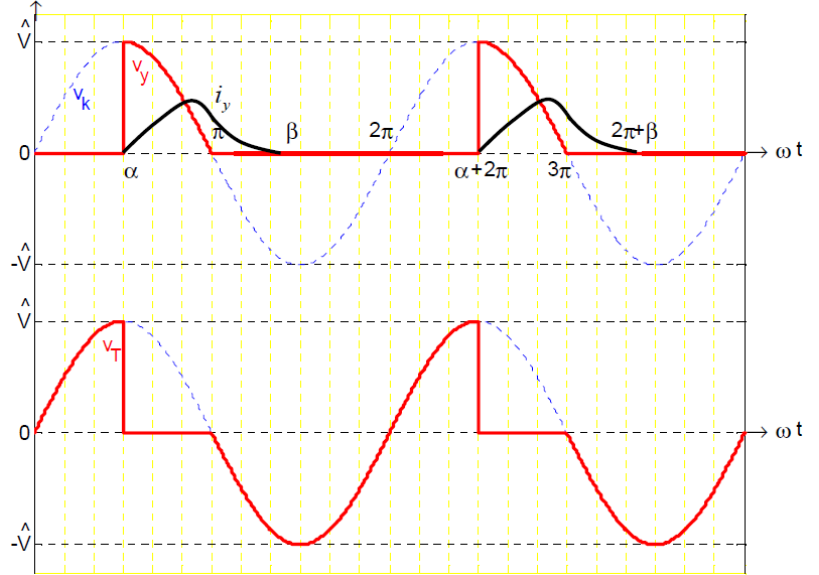
O1 devresindeki v_y geriliminin ortalama değeri (V_{ydc}) genel olarak şöyle bulunur:

$$V_{ydc} = \frac{1}{2\pi} \int_{2\pi} v_y d(\omega t) = \frac{\hat{V}}{2\pi} \int_{\alpha}^{\gamma} \sin(\omega t) d(\omega t)$$

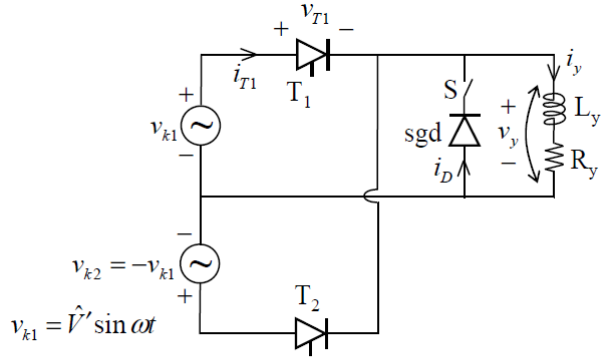
Burada γ açısı, v_y 'nin α 'da başlayan sinüzoidal fonksiyonlu parçasının son anındaki açısıdır. Özetle O1 için:

$$V_{ydc} = \frac{\hat{V}}{2\pi} (\cos \alpha - \cos \gamma) \quad \gamma = \begin{cases} \pi & \text{omik yükte ve sgd'li endüktif yükte} \\ \beta & \text{sgd'siz endüktif yükte} \end{cases}$$

Endüktif yükte sgd var ve $\alpha = 90^\circ$

Tek fazlı tam dalga doğrultucu (O2):

Tek fazlı tam dalga doğrultucu (O2)

Bu devrede, yanda verilen kaynak fonksiyonu için $\alpha = 0^\circ$ başlangıcının,

T_1 için $\omega t = 2k\pi$,

T_2 için $\omega t = (2k-1)\pi$,

anlarına karşılık geldiği açıktır (Diyot olsalardı omik yükte bu anlarda ilettime geçerlerdi). Buna göre herhangi bir α için

$\omega t = 2k\pi + \alpha$ anlarında T_1 ,

$\omega t = (2k-1)\pi + \alpha$ anlarında T_2

tetiklenmelidir.

O2 devresinin omik yükte çalışma grafikleri yanda verilmiştir.

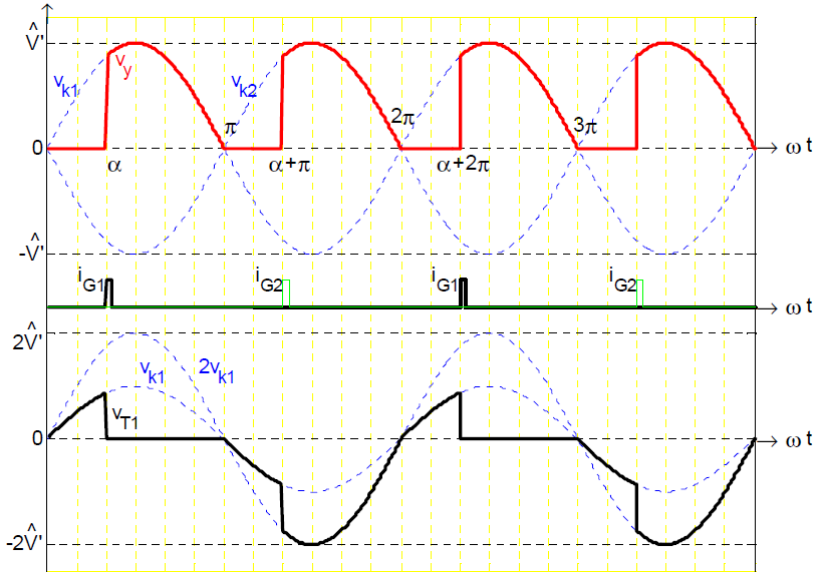
Burada v_{T1} de gösterilmiştir. T_1 iletimdeyken $v_{T1} = 0$ 'dır. T_2 iletimdeyken ise orta uca göre T_1 'in anodu v_{k1} , katodu ise v_{k2} potansiyelinde olduğundan $v_{T1} = v_{k1} - v_{k2} = 2v_{k1}$ olur. Her iki tristör de kesimdeyken ise $v_y = 0$ olduğundan katot potansiyeli orta uç potansiyelindedir. Anot ise yine v_{k1} potansiyelinde olduğundan $v_{T1} = v_{k1}$ olur. Özetle:

$$v_{T1} = \begin{cases} 0 & T_1 \text{ iletimde ise} \\ 2v_{k1} & T_2 \text{ iletimde ise} \\ v_{k1} & T_1 \text{ ve } T_2 \text{ kesimde ise} \end{cases}$$

Bu ifade O2 devresinin inceleyeceğimiz tüm durumları için geçerlidir.

Şekilde ayrıca T_1 ve T_2 'nin tetiklenme akımları da gösterilmiştir. Şekillerde v_{T1} ölçeğinin farklı olduğuna dikkat ediniz.

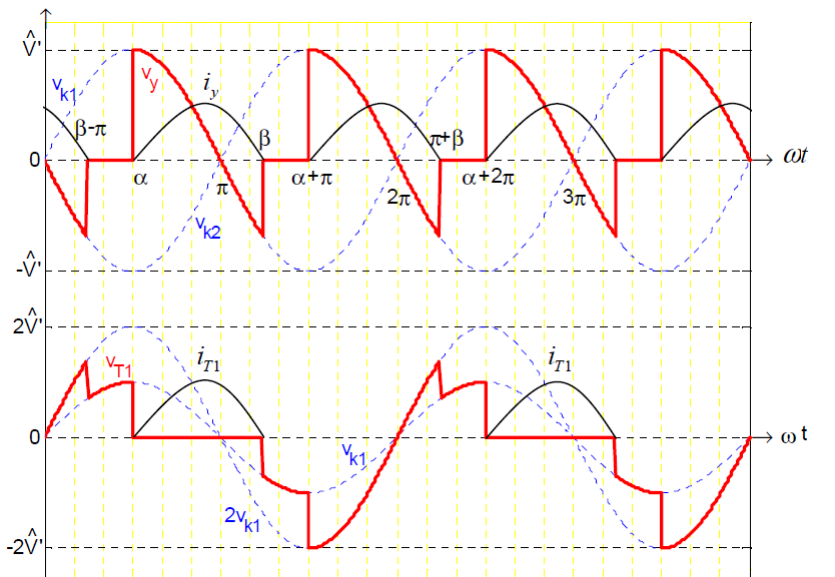
Omik yükte $\alpha = 60^\circ$

Endüktif yükte sgd'siz çalışmada ise grafikler yandaki gibi olur. Endüktans, akımın ani değişimini engellediği için i_y yavaşça yükselir ve sönmelenmesi v_y 'nin sıfıra ulaşmasından sonra olur. i_y sinüs parçası biçiminde değildir. i_y sıfırlanana kadar ilgili tristör iletimde kalmaya devam ettiğinden, v_y aynı fonksiyonu izlemeye devam eder.

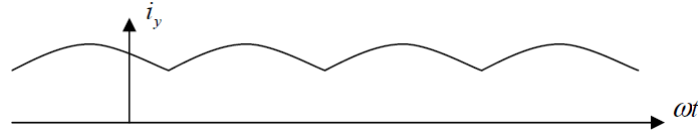
i_y parçalarından sırasıyla birisi T_1 , diğeri T_2 üzerinden geçtiği için, i_{T1} alt şekildeki gibi olur. Yukarıda verilen v_{T1} fonksiyonu çizilince de yanda alttaki şekil bulunur.

Endüktif yükte sgd yok ve $\alpha = 90^\circ$

Burada $\beta < \alpha + \pi$ olduğu varsayılmıştır. Eğer $\beta > \alpha + \pi$ olmaya meylederse i_y hiç sıfırlanmadan sürekli devam eder. Bu durumda yukarıdaki şekillerin T_1 ve T_2 'nin kesimde olduğu kısımları daralarak yok olur.

Büyük L_y endüktansı kullanılmasından doğan bu durumda i_y akımı şöyle bir şekil alır:

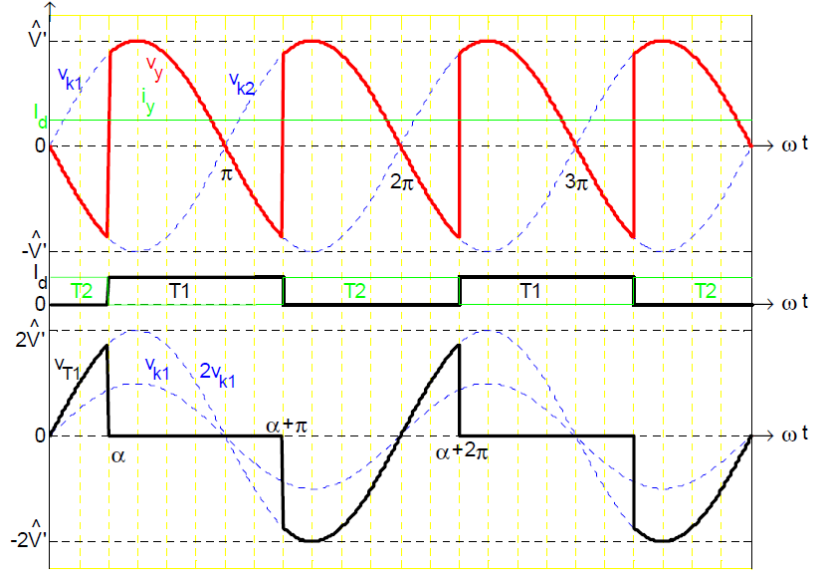

Eğer $L_y \approx \infty$ sayılabilecek kadar büyük bir endüktans kullanılırsa i_y akımındaki dalgalanma ihmal edilebilecek kadar küçük olur ve I_d gibi bir değerde sabit kaldığı düşünülür. Buna “tam süzölmüş akımlı çalışma” denir. Aslında bu, ilk çalışmada bir geçiş döneminde akımın yükselerek dengeye gelmesinden sonra olur. Fakat biz çizimlerimizi sistemin sıfır anından önce dengeye ulaşacak kadar uzun bir süredir çalıştığı varsayımıyla yapıyoruz.

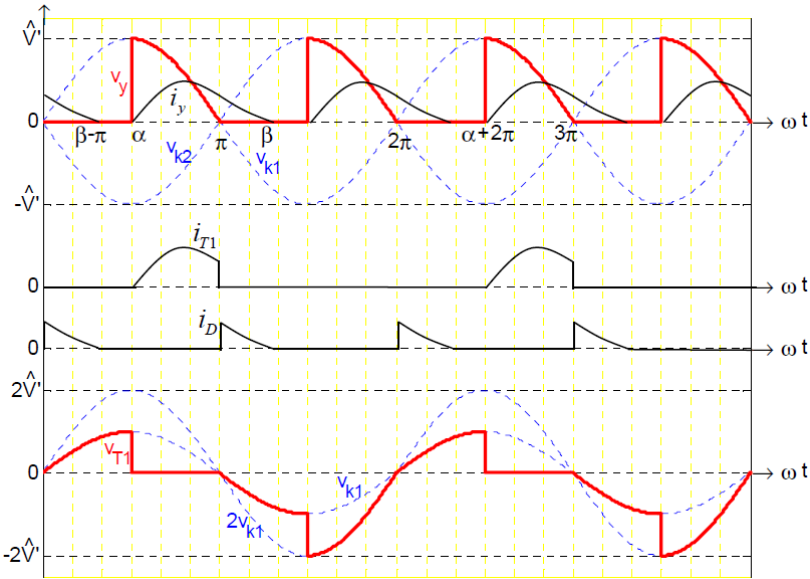
Yandaki şekilde tam süzölmüş akımlı çalışma grafikleri sgd’siz durum için görülmektedir. $i_y = I_d$ değerinde sabit olan akım, bazen T_1 bazen de T_2 tarafından taşınmaktadır. Yanda ortadaki şekil bunu göstermektedir.

Her an bir tristör iletimde olduğu için v_{T1} ’in v_{k1} ’e eşit olduğu durum yoktur.

Tam süzölmüş akımlı, sgd yok ve $\alpha = 60^\circ$

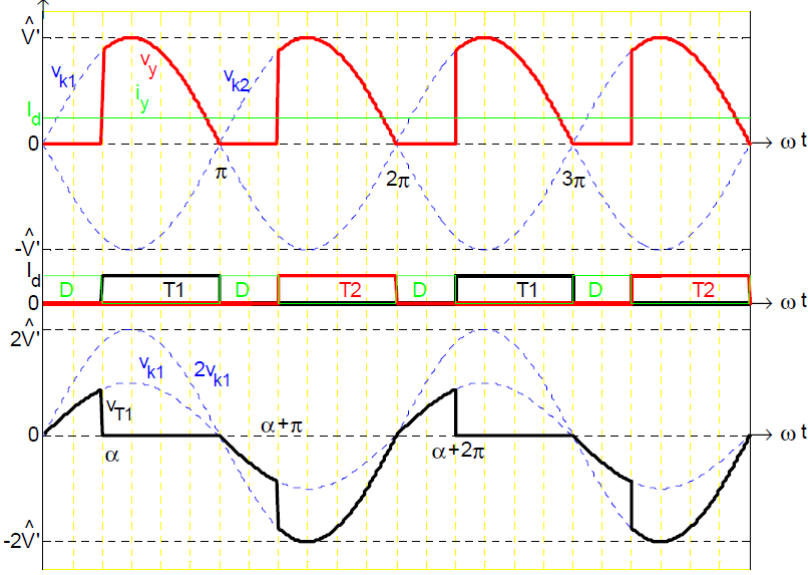

Endüktif yükte sgd var ve $\alpha = 90^\circ$

Sgd’li çalışmada gerilim negatife düşmediği için gerilimler omik yüklerdeki gibi olur. Yük akımı sgd’siz durumdakine yakındır. Yük akımı bazen tristörlerden birinden bazen de sgd’den geçer. Tristör gerilimi de omik yüklerdeki gibi olur.

Tam süzölmüş akımlı, sgd var ve $\alpha = 60^\circ$

Tam süzölmüş akımlıda da sgd kullanılması benzer etki yapar. Yanda ortadaki şekil, yük akımının dönüşümlü olarak T_1 , T_2 ve sgd üzerinden geçişini göstermektedir.

Tüm bu şekillerde tristör gerilim dalgasının farklı ölçekte çizildiğine dikkat ediniz.

DC Gerilim Hesabı:

O2 devresinde v_y geriliminin ωt 'ye göre periyodu π olduğundan ortalama değeri (V_{ydc}):

$$V_{ydc} = \frac{1}{\pi} \int_{\alpha}^{\alpha+\pi} v_y d(\omega t) = \frac{\hat{V}'}{\pi} \int_{\alpha}^{\alpha+\pi} \sin(\omega t) d(\omega t)$$

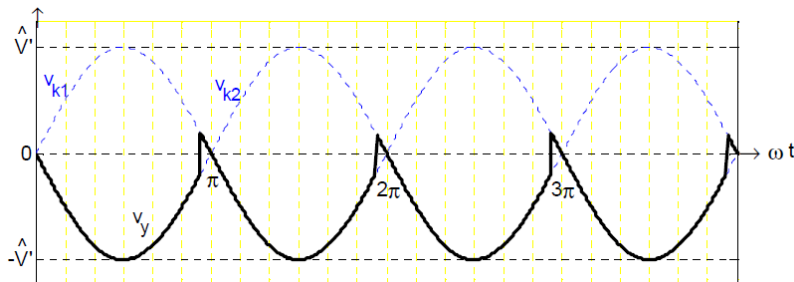
Burada γ açısı, v_y 'nin α 'da başlayan sinüzoidal fonksiyonlu parçasının son anındaki açısıdır. Yani:

$$\gamma = \begin{cases} \pi & \text{sgd varsa veya yük omikse} \\ \beta & \text{sgd'siz endüktif yüklüde} \\ \alpha + \pi & \text{sgd'siz tam süzölmüş akımlıda} \end{cases} \quad \text{olmak üzere} \quad V_{ydc} = \frac{\hat{V}'}{\pi} (\cos \alpha - \cos \gamma)$$

$-\cos \pi = 1$ ve $\cos(\alpha + \pi) = -\cos \alpha$ yerine yazılırsa ortalama yük gerilimi şöyle bulunur:

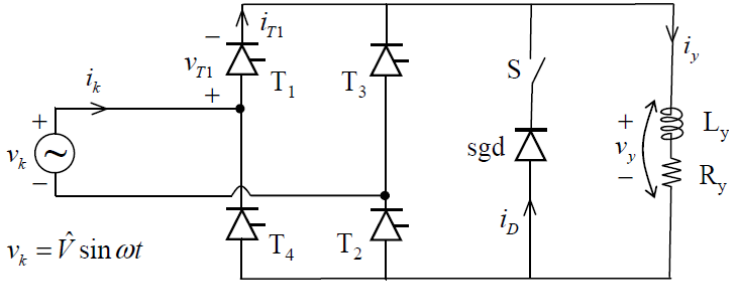
$$V_{ydc} = \begin{cases} \frac{\hat{V}'}{\pi} (1 + \cos \alpha) & \text{sgd varsa veya yük omikse} \\ \frac{\hat{V}'}{\pi} (\cos \alpha - \cos \beta) & \text{sgd'siz endüktif yüklüde} \\ \frac{2\hat{V}'}{\pi} \cos \alpha & \text{sgd'siz tam süzölmüş akımlıda} \end{cases}$$

Dikkat edilirse $\alpha > 90^\circ$ için sgd'siz tam süzölmüş akımlı çalışmada negatif dc gerilim elde edilebilmektedir. $i_y > 0$ olduğundan bu, $L_y \approx \infty$ endüktansında depolanmış enerjinin şebekeye aktarılması demektir ve gerçekte bu çalışmanın uzun süre devam etmesi mümkün değildir. Kısa süreli olarak mümkün olan en büyük α değerini bulmak için son çizimdeki v_{T1} 'e bakarsak α değerini sağa doğru kaydırırken tetiklemeden hemen önce $v_{T1} > 0$ şartının, $\alpha = 180^\circ$ 'ye kadar geçerli olduğunu görürüz. Pratikte tristörün ilettime geçiş gecikmesini (t_q) de dikkate alarak $0^\circ < \alpha < 180^\circ - \omega t_q$ aralığında ateşleme yapılabileceği anlaşılır. Sgd'siz tam süzölmüş akımlı $\alpha = 180^\circ - \omega t_q$ sınırında çalışılırsa v_y dalga şekli şöyle olur:

Bunun geçici bir çalışma olduğu unutulmamalıdır.

Tek fazlı köprü doğrultucu (K2) :

Tek fazlı tam denetimli köprü doğrultucu (K2)

Bu devre, O2'ye çok benzer olarak çalışır. T₁ ile T₂, T₃ ile de T₄ birlikte tetiklendiği için ilettime ve kesime birlikte geçerler (numaralandırma buna göre yapılmıştır).

Bu devrenin grafiklerinin çoğu ölçek farkıyla O2 devresininkilere benzer. Örnek olarak sgd'siz endüktif yük çizimleri aşağıda gösterilmiştir.

Endüktif yükte sgd yok, $\alpha = 90^\circ$

Şekilde kaynak akımı (i_k) ve iletimde olan tristörler de belirtilmiştir.

v_{T1} çizilirken, tüm tristörlerin kesimde olduğu anlarda aslında sonsuz olan tristör iç dirençleri, bütün tristörler için eşit kabul edilerek $v_{T1} = v_k/2$ bulunmuştur.

Çünkü T₁ ve T₂ tristörleri $v_y = 0$ üzerinden seri bağlı olarak v_k gerilimini taşımaktadır. Sgd kullanılan durumlarda sgd'nin iletimde olduğu anlarda da aynı şey geçerlidir. Gerçekte tüm tristörler kesimdeyken tristör gerilimleri 0 ile v_k arasında belirsiz değerlerdedir. T₃ ve T₄ iletimdeyken T₁'in anodu kaynağın + ucuna, katodu ise T₃ üzerinden kaynağın - ucuna bağlı olduğu için $v_{T1} = v_k$ olur.

T₁ ve T₂ iletimdeyken ise $v_{T1} = 0$ olduğu gayet açıktır. Buna göre K2 devresinde v_{T1} şöyle yazılabilir.

$$v_{T1} = \begin{cases} 0 & \text{T}_1 \text{ ve T}_2 \text{ iletimde ise} \\ v_k & \text{T}_3 \text{ ve T}_4 \text{ iletimde ise} \\ v_k/2 & \text{T}_1, \text{T}_2, \text{T}_3 \text{ ve T}_4 \text{ kesimdeyse ve tikama ic dirençleri esit kabul edilirse} \end{cases}$$

Genel olarak, K2'deki dalga şekilleri O2'dekilerle aynı biçimli, fakat ölçek olarak şöyle farklıdır:

$$[v_y]_{K2} = \frac{\hat{V}}{\hat{V}'} [v_y]_{O2} \quad \text{ve} \quad [v_T]_{K2} = \frac{\hat{V}}{2\hat{V}'} [v_T]_{O2}$$

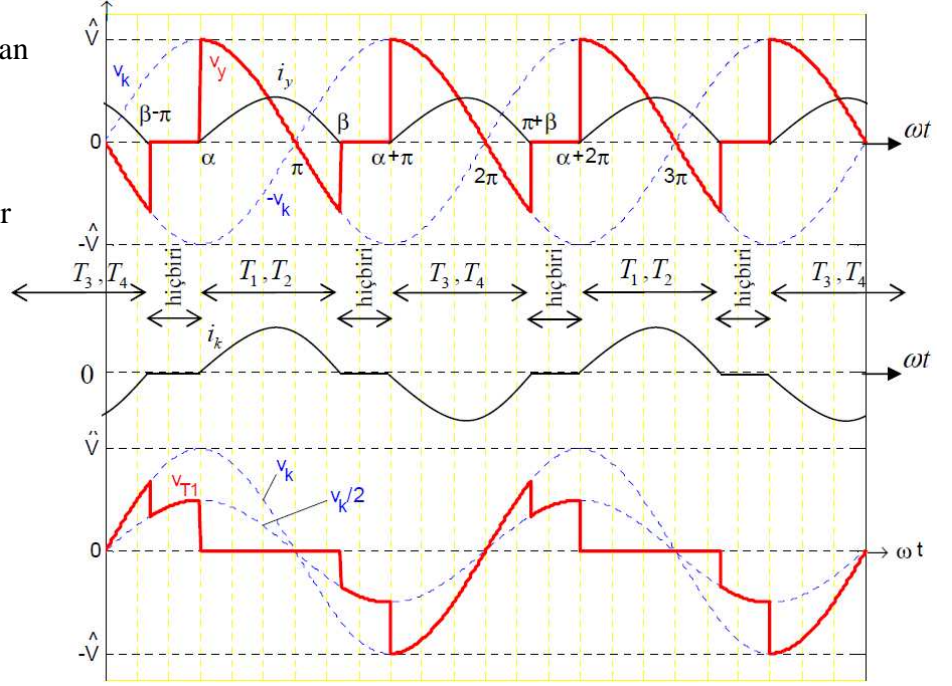
V_{ydc} için de yukarıdaki v_y oranı geçerlidir.

Doğrultucularda Güç Hesabı :

İnceleyeceğimiz tüm doğrultucularda genel olarak, ωt cinsinden v_y 'nin periyoduna T_{vy} dersek,

$$R_y \text{ ile } L_y \text{ birlikte yük üzerindeki ortalama güç: } P = \frac{1}{T_{vy}} \int_{T_{vy}} v_y i_y d(\omega t)$$

$$\text{Yalnız } R_y \text{ üzerindeki ortalama güç ise: } P_{Ry} = \frac{1}{T_{vy}} \int_{T_{vy}} R_y i_y^2 d(\omega t) = R_y I_{y \text{ rms}}^2$$

Buna göre omik yükte ($L_y = 0$) ortalama güç: $P = P_{R_y} = R_y I_{y_{rms}}^2 = \frac{V_{y_{rms}}^2}{R_y}$

Tam süzölmüş akımlıda ($L_y \approx \infty$) R_y ile L_y birlikte yük üzerindeki ortalama güç:

$$P = \frac{1}{T_{vy}} \int_{T_{vy}} v_y I_d d(\omega t) = V_{y_{dc}} \cdot I_d$$

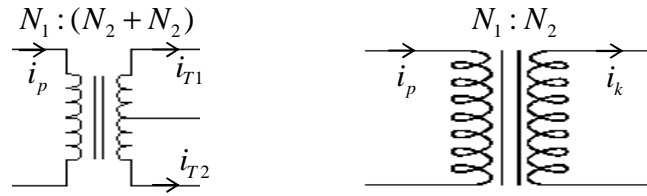
Tam süzölmüş akımlıda ($L_y \approx \infty$) yalnız R_y üzerindeki ortalama güç: $P_{R_y} = R_y I_d^2$

Tam süzölmüş akımlı çalışmada geçici bir süre için P_{R_y} ile P 'nin farklı olması mümkündür. Ama çok uzun süreli bir çalışmada bunlar ortalama olarak aynı olurlar.

Diğer durumlarda da genel güç formülünden yola çıkılarak hesap yapılmalıdır.

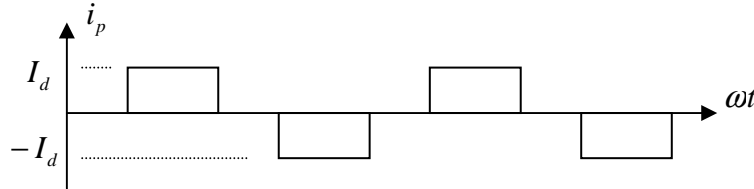
Tek Fazlı Doğrultucularda Harmonik Analizi :

Harmonik analizi genellikle sistemin şebekeye bağlı tarafına göre yapılır. Kaynak olarak genellikle trafo kullanılır. O2 için sekonderi orta uçlu (aşağıda soldaki), O1 ve K2 için ise normal bir trafo (sağdaki) kullanılır.

Akım ve gerilim dalga şekilleri K2 devresinde primer ve sekonderde ölçüğü farklı olsa da aynı biçimli ve akım gerilim çarpımı aynı değerlidir. Bu yüzden K2 devresinin harmonik analizi ister primer, ister sekonder değerleriyle yapılabilir.

O2 devresinde ise sekonder akımı bir yarı periyotta bir taraftan, diğer yarı periyotta diğer taraftan geçtiği için harmonik analizinin primer gerilim ve akımıyla yapılması daha kolaydır. Örneğin 1:(1+1) sarım oranlı bir trafo kullanılıyorsa primer akımı, 1:1 oranlı K2 trafosununki gibi olur:

(Bu şekil, sgd kullanılan tam süzölmüş akımlı çalışma içindir. Aradaki boşluklarda yük akımı sgd üzerinden dolaşmaktadır.)

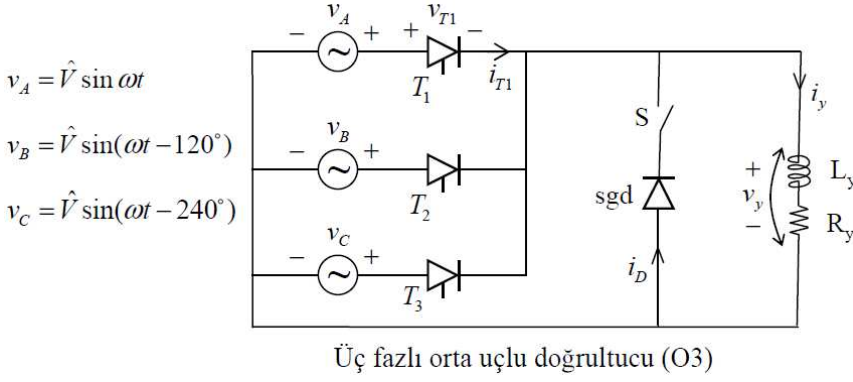
Tam Denetimli Doğrultucularda Aktarım :

Akımın, anahtar olarak kullanılan bir elemandan diğerine devredilmesine “aktarım” denir. Aktarım süresince bu iki eleman da iletimde olur. Birisi, yük akımı değerinden sıfır akıma doğru kesime giderken, diğeri sıfır akımdan yük akımı değerine ulaşarak yük akımını tamamen devralır. Bu değişim, bir anlık kısa devre akımıyla olur. Kaynak iç endüktansları (trafo sargılarının kaçak endüktansları) aktarımı tamamlayacak yönde akımların değişim hızı üzerinde önemli rol oynar. Bu yüzden bu endüktansları ihmal etmeden hesap yapacağız. Sargı dirençlerini ise ihmal edeceğiz ve tristörleri yine ideal kabul edeceğiz.

Aktarım hesapları, inceleyeceğimiz tam denetimli doğrultucuların hepsinde benzer biçimdedir. Anlatım kolaylığından dolayı bu hesapları O2 devresi üzerinde gösterelim.

(Bu konunun devamı derste tahtaya yazarak anlatıldığı için bu dosyada yer almamıştır; ancak çok benzeri bu dosyada bir sonraki konunun sonunda O3 devresi için yer anlatılmıştır.)

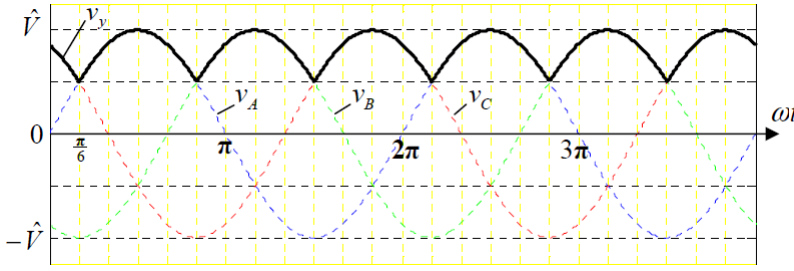
Üç Fazlı Orta Uçlu Doğrultucu (O3) :

Bu devredeki kaynakların yerine genellikle üç fazlı bir trafonun yıldız bağlı sekonderi kullanılır.

Tristörlerin tetiklenme açısı başlangıcının ($\alpha = 0$) nereye karşılık geldiğini bulmak için önce omik yükte T_1, T_2, T_3 tristörleri yerine sırasıyla D_1, D_2, D_3 diyotları kullanıldığını düşünelim.

Omik yükte ve $\alpha = 0^\circ$ (tristör yerine diyot)

Bu durumda herhangi bir anda v_A, v_B, v_C gerilimlerinden en büyüğü hangisiyse ona seri bağlı diyot iletime geçerek diğer diyotları ters kutuplar ve kesime zorlar. Böylece yük üzerinde o kaynağın gerilimi görülür. Buradaki kaynak fonksiyonlarına göre D_1 diyodu $\omega t = 30^\circ$ 'de, D_2 diyodu $\omega t = 150^\circ$ 'de,

D_3 diyodu ise $\omega t = 270^\circ$ 'de iletime geçer. Buna göre α ateşleme açısıyla çalışmak için

$$T_1 \text{ tristörü } \omega t = \alpha + \frac{\pi}{6} + 2k\pi \quad (k \text{ tamsayı})$$

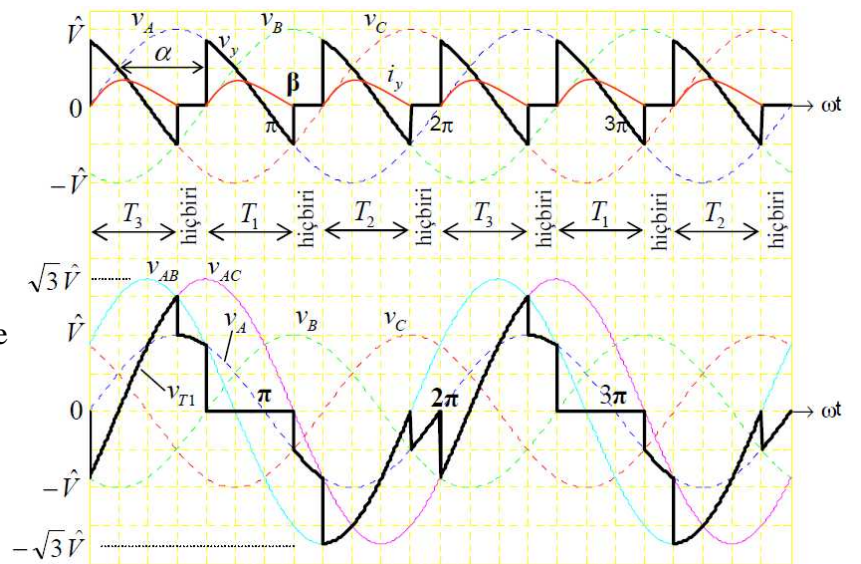
$$T_2 \text{ tristörü } \omega t = \alpha + \frac{5\pi}{6} + 2k\pi$$

$$T_3 \text{ tristörü } \omega t = \alpha + \frac{3\pi}{2} + 2k\pi \quad \text{açılarına karşılık gelen anlarda tetiklenir.}$$

Yanda endüktif yükte sgd yokken $\alpha = 90^\circ$ için v_y, i_y, v_{T1} grafikleri ile hangi anlarda hangi tristörlerin iletimde olduğu gösterilmiştir. Hiçbir tristörün iletimde olmadığı anlar da "hiçbiri" diye gösterilmiştir.

Yük endüktif olduğu için, i_y yavaş yavaş artıp azalır. i_y kesilene kadar tristör iletimde kalır. Böylece iletimdeki tristöre seri bağlı kaynağın gerilimi negatife düşse bile yük üzerinde aynen görülür. i_y kesilince tristör de kesime gider ve $v_y = 0$ olur.

Endüktif yükte sgd yok, $\alpha = 90^\circ$

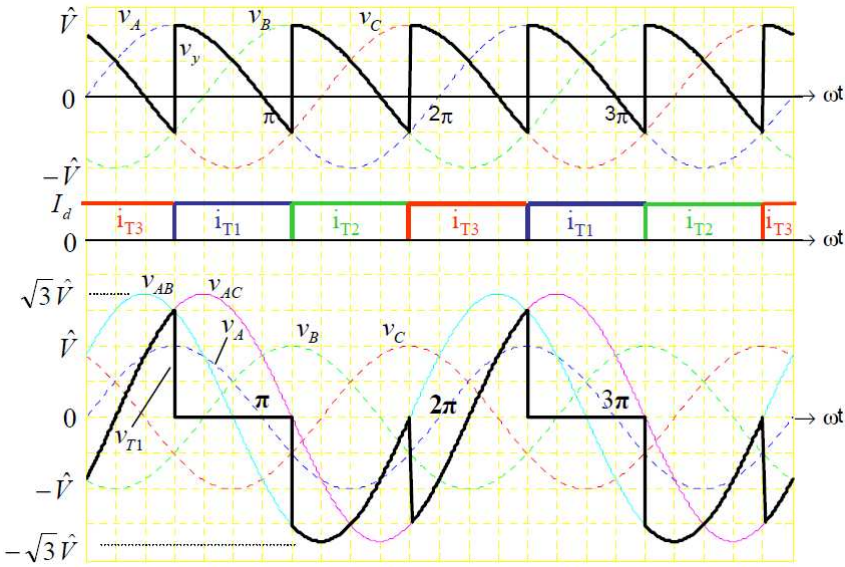

O3 devresinin tüm durumları için v_{T1} şöyledir:

$$v_{T1} = \begin{cases} 0 & T_1 \text{ iletimde ise} \\ v_{AB} & T_2 \text{ iletimde ise} \\ v_{AC} & T_3 \text{ iletimde ise} \\ v_A & T_1, T_2, T_3 \text{ kesimde ise} \end{cases}$$

T_1 iletimdeyken $v_{T1} = 0$ olduğu açıktır. Orta uca göre T_1 'in anodunun potansiyeli hep v_A 'dır. Katodunun potansiyeli ise, T_2 iletimdeyken v_B , T_3 iletimdeyken v_C , hepsi kesimdeyken ise sıfır (orta uçla aynı potansiyelde) olur. Yani T_2 iletimdeyken $v_{T1} = v_{AB} = v_A - v_B$, T_3 iletimdeyken $v_{T1} = v_{AC} = v_A - v_C$, hepsi kesimdeyken ise $v_{T1} = v_A$ olur.

Tam süzölmüş akımlı, sgd yok, $\alpha = 60^\circ$

Sgd'siz tam süzölmüş akımlı çalışmada, önceki çalışmadaki tüm tristörlerin kesimde olduğu kısım daralarak yok olmuştur. Akım sürekli devam ettiği için her an bir tristör iletimdedir (her biri 120°). Yük akımı I_d değerinde sabittir ve T1, T2, T3 akımları ortada farklı renklerle gösterilmiştir.

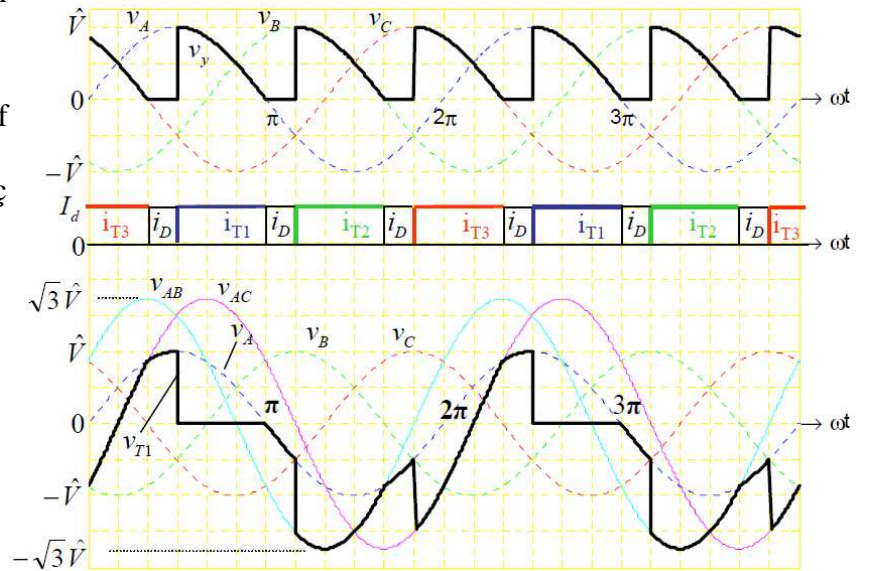
v_{T1} dalga şekli önceki çalışmadakiyle aynı fonksiyonla ifade edilebilir; ancak burada v_A 'ya eşit olduğu kısım daralarak kaybolmuştur.

Tam süzölmüş akımlı çalışmada sgd varken ise grafikler yandaki gibi olur. Bu defa $v_y < 0$ durumu yoktur. v_y , omik yüklerdeki gibidir. Yük üzerindeki anlık güç hiç negatif olmaz. Yani şebekeden fazla enerji çekip geri verme durumu olmadığı için reaktif güç düşüktür.

Yük akımının hangi anda hangi anahtar elemanlarla taşındığı orta şekilde gösterilmiştir. Üç tristörün de kesimde olduğu anlarda sgd iletimdedir.

Alt şekilde ise v_{T1} gösterilmiştir. Üç tristörün de kesimde olduğu anlar bulunduğu için $v_{T1} = v_A$ anları yeniden görülmektedir.

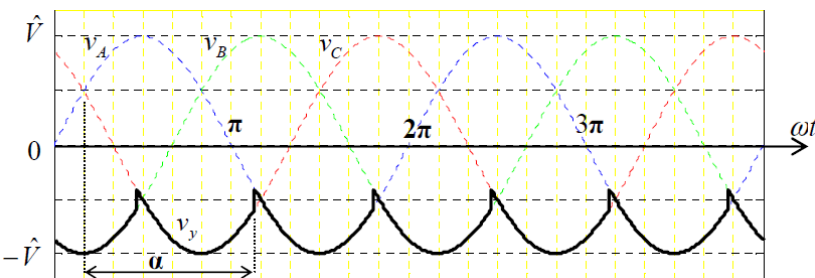
Tam süzölmüş akımlı, sgd var, $\alpha = 60^\circ$

O3 devresinde mümkün olan en büyük ateşleme açısını bulmak için tristör gerilim dalga şeklinde, o tristör tetiklenmeden hemen önceki gerilim fonksiyonunu sağa doğru devam ettirerek ne zamana kadar pozitifte (doğru kutuplanmış) kaldığına bakarız. Bu son andan $\alpha = 0$ başlangıç anının ve tristörün iletim gecikmesinin çıkarılmasının (t_q) açılışı mümkün olan en büyük ateşleme açısıdır.

$$\alpha_{\max} = \begin{cases} 150^\circ - \omega t_q & \text{Omik yükte ya da sgd varken} \\ 180^\circ - \omega t_q & \text{sgd yokken tam süzölmüş akımlıda} \end{cases}$$

Aşağıda sgd yokken tam süzölmüş akımlı, $\alpha = 180^\circ - \omega t_q$ çalışması için v_y gösterilmiştir. Bu çalışmada

ortalama güç negatif ($i_y > 0$ ve ortalama v_y negatif) olduğu için endüktansta depolanan enerji şebekeye aktarılmaktadır. Bu yüzden böyle bir çalışma, $\alpha < 90^\circ$ şartlarında endüktansta yeterince enerji depolandıktan sonra ve ancak geçici bir süre için mümkündür.

DC Gerilim Hesabı:

O3 devresinde v_y geriliminin ωt 'ye göre periyodu $2\pi/3$ olduğundan ortalama değeri (V_{ydc}) :

$$V_{ydc} = \frac{1}{2\pi/3} \int_{2\pi/3} v_y d(\omega t) = \frac{3\hat{V}}{2\pi} \int_{\alpha+\frac{\pi}{6}}^{\gamma} \sin(\omega t) d(\omega t)$$

Burada γ açısı, v_y 'nin $\alpha + 30^\circ$ 'de başlayan sinüzoidal fonksiyonlu parçasının son anındaki açıdır. Yani:

$$\gamma = \begin{cases} \pi & \alpha > \pi/6 \text{ iken ve "sgd varsa veya yük omikse"} \\ \beta & \alpha > \pi/6 \text{ iken ve sgd'siz endüktif yüklüde} \\ \alpha + \frac{5\pi}{6} & \text{sgd'siz tam süzölmüş akımlıda veya } \alpha < \pi/6 \text{ ise} \end{cases} \quad \text{olmak üzere}$$

$$V_{ydc} = \frac{3\hat{V}}{2\pi} \left(\cos\left(\alpha + \frac{\pi}{6}\right) - \cos \gamma \right)$$

Burada

$$\cos\left(\alpha + \frac{\pi}{6}\right) - \cos\left(\alpha + \frac{5\pi}{6}\right) = \left(\frac{\sqrt{3}}{2} \cos \alpha - \frac{1}{2} \sin \alpha \right) - \left(-\frac{\sqrt{3}}{2} \cos \alpha - \frac{1}{2} \sin \alpha \right) = \sqrt{3} \cos \alpha$$

ve $\cos \pi = -1$ yerine yazılırsa ortalama yük gerilimi şöyle bulunur:

$$V_{ydc} = \begin{cases} \frac{3\hat{V}}{2\pi} \left(1 + \cos\left(\alpha + \frac{\pi}{6}\right) \right) & \alpha > \pi/6 \text{ iken "sgd varsa veya yük omikse"} \\ \frac{3\hat{V}}{2\pi} \left(\cos\left(\alpha + \frac{\pi}{6}\right) - \cos \beta \right) & \alpha > \pi/6 \text{ iken sgd'siz endüktif yüklüde} \\ \frac{3\sqrt{3}\hat{V}}{2\pi} \cos \alpha & \text{sgd'siz tam süzölmüş akımlıda veya } \alpha < \pi/6 \text{ ise} \end{cases}$$

Sgd'siz tam süzölmüş akımlı çalışmada $\alpha > 90^\circ$ için $v_y < 0$ olmakta, yani ortalama enerji akışı L_y 'den şebekeye doğru olmaktadır. Ancak sistem bu durumda uzun süre çalışmaz; çünkü gerçekte sonlu olan L_y endüktansındaki enerji de sonludur.

O3 Devresinde Tristörden Tristöre Aktarım:

Aktarım süresince 2 tristör iletimde olacağından aktarım devresi gerilimi fazlar arası gerilim olur. Tepe değeri de fazlar arası gerilimin tepe değeridir:

$$\hat{V}_{akt} = \sqrt{3} \hat{V}$$

Burada $\hat{V}$ faz-nötr geriliminin tepe değeridir. $\ddot{u}$ hesabında kullanılan formülün aynı olduğunu görmek için meselâ T_3 'ten T_1 'e ilk aktarımı ele alalım:

$$v_{akt} = v_A - v_C = v_{AC} = \sqrt{3} \hat{V} \sin\left(\omega t - \frac{\pi}{6}\right) = \hat{V}_{akt} \sin\left(\omega t - \frac{\pi}{6}\right) = 2L_k \frac{di_{akt}}{dt} = 2\omega L_k \frac{di_{akt}}{d(\omega t)}$$

$$i_{akt} \Big|_{\omega t = \alpha + \ddot{u} + \frac{\pi}{6}} - i_{akt} \Big|_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{6}} = \frac{\hat{V}_{akt}}{2\omega L_k} \int_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{6}}^{\alpha + \ddot{u} + \frac{\pi}{6}} \sin\left(\omega t - \frac{\pi}{6}\right) d(\omega t)$$

$$I_d - 0 = \frac{\hat{V}_{akt}}{2\omega L_k} (\cos \alpha - \cos(\alpha + \ddot{u}))$$

Sonuçta $\ddot{u}$ hesabında kullanılan genel formül aynı şekilde elde edilir:

$$\cos \alpha - \cos(\alpha + \ddot{u}) = \frac{2\omega L_k I_d}{\hat{V}_{akt}}$$

Ayrıca aktarım anında $v_y = \frac{v_y^{\text{eski}} + v_y^{\text{yeni}}}{2}$ ve aktarım ihmal edilseydi $v_y^{\text{ideal}} = v_y^{\text{yeni}}$ olacağından, aktarımın anlık gerilimi düşürme miktarı:

$$\Delta v_y = v_y^{\text{ideal}} - \frac{v_y^{\text{eski}} + v_y^{\text{yeni}}}{2} = v_y^{\text{yeni}} - \frac{v_y^{\text{eski}} + v_y^{\text{yeni}}}{2} = \frac{v_y^{\text{yeni}} - v_y^{\text{eski}}}{2} = \Delta v_y$$

Bunun bir periyottaki integral etkisi:

$$A_{ii} = \int_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{6}}^{\alpha + \hat{u} + \frac{\pi}{6}} \Delta v_y d(\omega t) = \int_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{6}}^{\alpha + \hat{u} + \frac{\pi}{6}} \frac{v_y^{\text{yeni}} - v_y^{\text{eski}}}{2} d(\omega t)$$

T₃'ten T₁'e ilk aktarımda $v_y^{\text{eski}} = v_C$ ve $v_y^{\text{yeni}} = v_A$ olduğundan

$$A_{ii} = \int_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{6}}^{\alpha + \hat{u} + \frac{\pi}{6}} \frac{v_{AC}}{2} d(\omega t) = \int_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{6}}^{\alpha + \hat{u} + \frac{\pi}{6}} \frac{\hat{V}_{\text{akt}}}{2} \sin(\omega t - \frac{\pi}{6}) d(\omega t) = \frac{\hat{V}_{\text{akt}}}{2} (\cos \alpha - \cos(\alpha + \hat{u})) = \frac{\hat{V}_{\text{akt}}}{2} \frac{2\omega L_k I_d}{\hat{V}_{\text{akt}}}$$

$$A_{ii} = \omega L_k I_d$$

bulunur. v_y 'nin periyodu

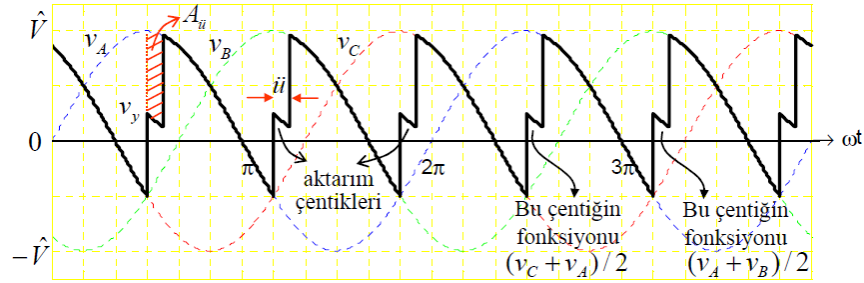
$$T_{vy} = 2\pi/3$$

olup, sırasıyla aktarımın ortalama gerilimi azaltıcı etkisi ve gerçek dc yük gerilimi:

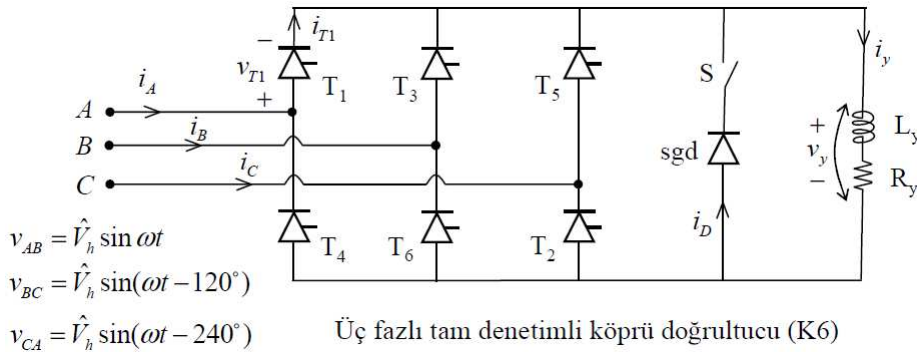
$$\Delta V_{y \text{ dc}} = \frac{A_{ii}}{T_{vy}} \quad V_{y \text{ dc}}^{\text{gerçek}} = V_{y \text{ dc}}^{\text{ideal}} - \Delta V_{y \text{ dc}}$$

Aktarım sırasında $v_y = \frac{v_y^{\text{eski}} + v_y^{\text{yeni}}}{2}$ olmasından dolayı v_y dalga şeklinde ortaya çıkan aktarım çentikleri de şöyledir:

O3'te aktarım ihmal edilmeden, tam süzölmüş akımlı, $\alpha = 60^\circ$

Üç fazlı tam denetimli köprü doğrultucu (K6)

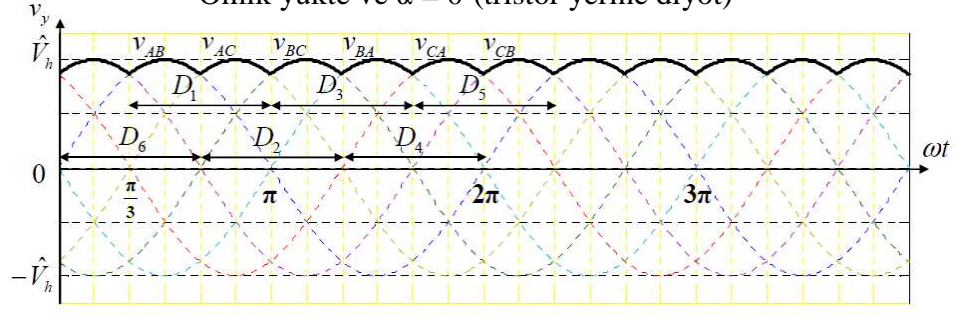
Bu devrede A, B, C uçlarına, Y veya Δ bağlı üç fazlı kaynağın hat uçları bağlanır. Bu kaynak, üç fazlı bir trafonun Y veya Δ bağlı sekonderi olabilir.

Burada $\hat{V}_h$, fazlar arası gerilimin tepe değeridir.

Tristörlerin tetiklenme açısı başlangıcının ($\alpha = 0$) nereye karşılık geldiğini bulmak için önce omik yükte T₁, T₂, T₃, T₄, T₅, T₆ tristörleri yerine sırasıyla D₁, D₂, D₃, D₄, D₅, D₆ diyotları kullanıldığını düşünelim. Bu durumda herhangi bir anda fazlar arası gerilimlerden (tersleriyle birlikte 6 ayrı fonksiyon: v_{AB} , v_{AC} , v_{BC} , v_{BA} , v_{CA} , v_{CB}) en büyüğü hangisiyse onu yük üzerine iletecek diyotlar ilettime geçerek diğer diyotları ters kutuplar ve kesime zorlar. Böylece yük üzerinde o gerilim görülür. Örneğin v_{AB} en büyük iken D₁ ve D₆ ilettime geçer. v_{BA} en büyük iken ise D₃ ve D₄ ilettime geçer. Sırasına göre iletimdeki diyotlar ve yüke ilettikleri voltajın fonksiyonları şöyledir:

Omik yükte ve $\alpha = 0^\circ$ (tristör yerine diyot)

- $D_6, D_1 \rightarrow v_y = v_{AB}$
 $D_1, D_2 \rightarrow v_y = v_{AC}$
 $D_2, D_3 \rightarrow v_y = v_{BC}$
 $D_3, D_4 \rightarrow v_y = v_{BA}$
 $D_4, D_5 \rightarrow v_y = v_{CA}$
 $D_5, D_6 \rightarrow v_y = v_{CB}$

Bu durum periyodik olarak tekrarlanır. Tristör veya diyotlar buna göre numaralandırılmıştır. Buradaki kaynak fonksiyonlarına göre D_1 diyodu $\omega t = 60^\circ$ 'de, D_3 diyodu $\omega t = 180^\circ$ 'de, D_5 diyodu $\omega t = 300^\circ$ 'de; D_2 diyodu $\omega t = 120^\circ$ 'de, D_4 diyodu $\omega t = 240^\circ$ 'de, D_5 diyodu $\omega t = 0^\circ$ 'de, iletme geçer ve her biri 120° iletimde kalır. Buna göre α ateşleme açısıyla çalışmak için

$$T_1 \text{ tristörü } \omega t = \alpha + \frac{\pi}{3} + 2k\pi \quad (k \text{ tamsayı})$$

$$T_2 \text{ tristörü } \omega t = \alpha + \frac{2\pi}{3} + 2k\pi$$

$$T_3 \text{ tristörü } \omega t = \alpha + \pi + 2k\pi$$

$$T_4 \text{ tristörü } \omega t = \alpha + \frac{4\pi}{3} + 2k\pi$$

$$T_5 \text{ tristörü } \omega t = \alpha + \frac{5\pi}{3} + 2k\pi$$

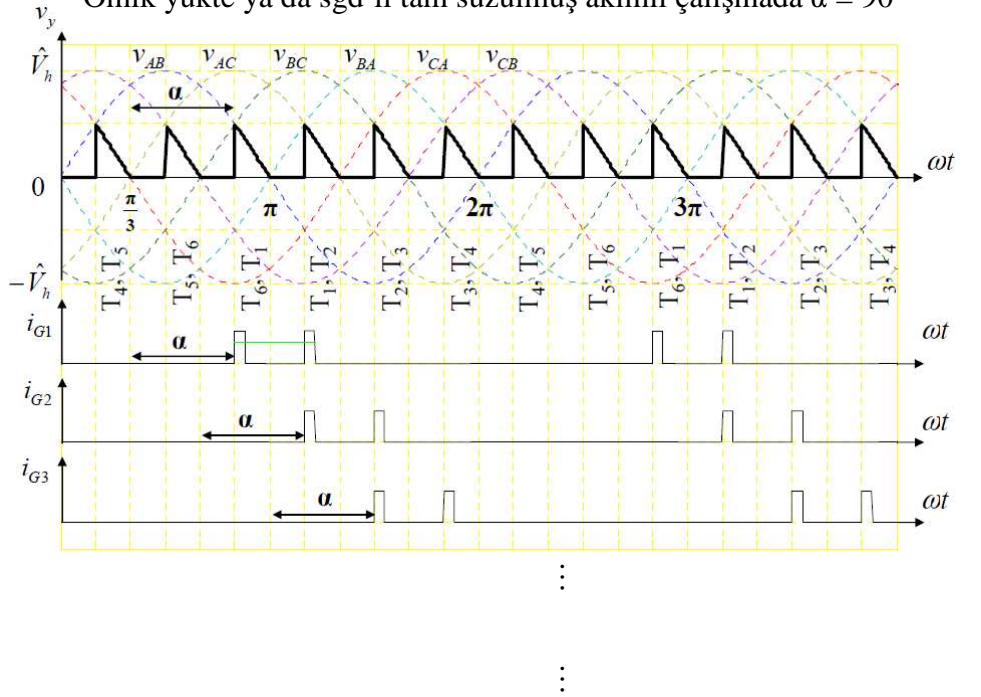
$$T_6 \text{ tristörü } \omega t = \alpha + 2k\pi$$

açılarına karşılık gelen anlarda tetiklenir. Ancak, bazı durumlarda tristör başına düşen 120° 'lik aralıkta, söz konusu tristör iletme geçtikten sonra kesime gidebilmekte ve son iletme geçmesinden 60° sonra tekrar iletme geçmesi beklenebilmektedir. Bu yüzden K6 devresindeki tristörler, aralarında 60° bulunan darbe çiftleriyle ya da 60° 'den biraz daha geniş tek bir darbeye tetiklenir. Örnek olarak omik yükte ya da sgd'li tam süzölmüş akımlı çalışmada $\alpha = 90^\circ$ için bu durum aşağıda gösterilmiştir:

Burada v_y negatif olamayacağı için her tristör 30° iletimde kaldıktan sonra kesime gitmektedir. 30° kesimde kaldıktan sonra, yeni sırası gelen tristörle birlikte de iletme geçebilmesi için yeniden tetiklenmelidir. T_1 için α , v_{AB} 'nin en büyük olmaya başladığı andan itibaren hesaplanır. İletimdeki tristör çiftlerine göre v_y şöyledir:

- $T_6, T_1 \Rightarrow v_y = v_{AB}$
 $T_1, T_2 \Rightarrow v_y = v_{AC}$
 $T_2, T_3 \Rightarrow v_y = v_{BC}$
 $T_3, T_4 \Rightarrow v_y = v_{BA}$
 $T_4, T_5 \Rightarrow v_y = v_{CA}$
 $T_5, T_6 \Rightarrow v_y = v_{CB}$

Omik yükte ya da sgd'li tam süzölmüş akımlı çalışmada $\alpha = 90^\circ$

$\alpha \leq 60^\circ$ için omik ve tüm endüktif yüklerde (sgd önemsiz) ($\alpha = 30^\circ$)

$\alpha \leq 60^\circ$ için sgd olsa da olmasa da, yük omik de olsa, endüktif de olsa, tam süzölmüş akımlı da olsa v_y dalga şekli aynıdır.

T_1 tristör gerilimi fonksiyonu ise şöyle bulunur: T_1 iletimdeyken gerilimi sıfırdır. Anodu her zaman A hattının potansiyelindedir. Katodu ise T_3 iletimdeyken B hattının, T_5 iletimdeyken ise C hattının potansiyelindedir. T_1 , T_3 ve T_5 kesimdeyken katod potansiyeli belirsizdir. Bu belirsizliğin asıl değeri tristörlerin tıkama ve kesimdeki iç dirençlerine bağlıdır, ki bu da tristörler üzerindeki gerilimlere bağlıdır.

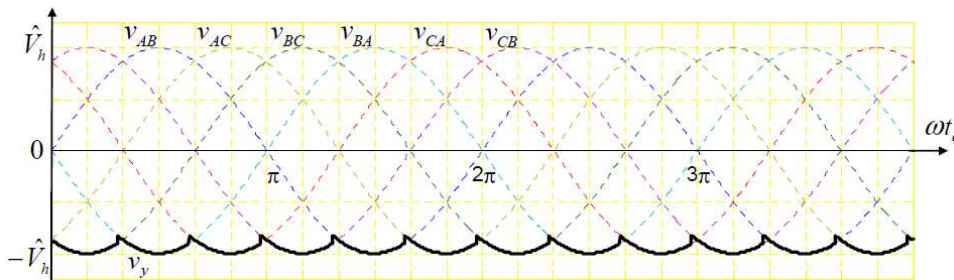
Bu belirsizliğin ayrıntısına girmeden gerilimin fazlar arası gerilimin artı ve eksi tepe değerleri arasında olacağı anlaşılmaktadır ve tristörler bu gerilime göre (güvenlik payı da konularak) seçilmelidir. v_{T1} şöyle bulunur:

$$v_{T1} = \begin{cases} 0 & T_1 \text{ iletimde ise} \\ v_{AB} & T_3 \text{ iletimde ise} \\ v_{AC} & T_5 \text{ iletimde ise} \\ \text{belirsiz} & T_1, T_3, T_5 \text{ kesimde ise} \end{cases}$$

$\alpha > 60^\circ$ için sgd yoksa, tam süzölmüş akımlı çalışmada $v_y < 0$ anları da görülecektir. K6 devresinde mümkün olan en büyük ateşleme açısını bulmak için tristör gerilim dalga şeklinde, o tristör tetiklenmeden hemen önceki gerilim fonksiyonunu sağa doğru devam ettirerek ne zamana kadar pozitifte (doğru kutuplanmış) kaldığına bakarız. Bu son andan $\alpha = 0$ başlangıç anının ve tristörün iletim gecikmesinin çıkarılmışının (t_q) açılı karşılığı mümkün olan en büyük ateşleme açısıdır. Sgd yokken tam süzölmüş akımlıda, yukarıdaki v_{T1} dalga şekli üzerinde bu işlemi yaparsak $240^\circ - 60^\circ - \omega t_q = 180^\circ - \omega t_q$ bulunur. Sgd varken veya omik yüklerde ise v_y sıfırdan küçük olamayacağı için meselâ T_1 'in ilk iletime geçirilmesi v_{AB} sıfıra düşmeden yapılmalıdır. Yani en geç ateşleme açısı $120^\circ - \omega t_q$ bulunur:

$$\alpha_{\max} = \begin{cases} 120^\circ - \omega t_q & \text{Omik yükte ya da sgd varken} \\ 180^\circ - \omega t_q & \text{sgd yokken tam süzölmüş akımlıda} \end{cases}$$

Aşağıda sgd yokken tam süzölmüş akımlı, $\alpha = 180^\circ - \omega t_q$ çalışması için v_y gösterilmiştir. Bu çalışmada

ortalama güç negatif ($i_y > 0$ ve ortalama v_y negatif) olduğu için endüktansta depolanan enerji şebekeye aktarılmaktadır. Bu yüzden böyle bir çalışma, $\alpha < 90^\circ$ şartlarında endüktansta yeterince enerji depolandıktan sonra ve ancak geçici bir süre için mümkündür.

DC Gerilim Hesabı:

K6 devresinde v_y geriliminin ωt 'ye göre periyodu $\pi/3$ olduğundan ortalama değeri (V_{ydc}) :

$$V_{ydc} = \frac{1}{\pi/3} \int_{\pi/3}^{\gamma} v_y d(\omega t) = \frac{3\hat{V}_h}{\pi} \int_{\alpha+\frac{\pi}{3}}^{\gamma} \sin(\omega t) d(\omega t)$$

Burada γ açısı, v_y 'nin $\alpha + 60^\circ$ 'de başlayan sinüzoidal fonksiyonlu parçasının son anındaki açıdır. Yani:

$$\gamma = \begin{cases} \pi & \alpha > \pi/3 \text{ iken ve "sgd varsa veya yük omikse"} \\ \beta & \alpha > \pi/3 \text{ iken ve sgd'siz endüktif yüklüde} \\ \alpha + \frac{2\pi}{3} & \text{sgd'siz tam suzulmuş akımlıda veya } \alpha < \pi/3 \text{ ise} \end{cases} \quad \text{olmak üzere}$$

$$V_{ydc} = \frac{3\hat{V}_h}{\pi} \left(\cos\left(\alpha + \frac{\pi}{3}\right) - \cos \gamma \right)$$

Burada

$$\cos\left(\alpha + \frac{\pi}{3}\right) - \cos\left(\alpha + \frac{2\pi}{3}\right) = \left(\frac{1}{2} \cos \alpha - \frac{\sqrt{3}}{2} \sin \alpha \right) - \left(-\frac{1}{2} \cos \alpha - \frac{\sqrt{3}}{2} \sin \alpha \right) = \cos \alpha$$

ve $\cos \pi = -1$ yerine yazılırsa ortalama yük gerilimi şöyle bulunur:

$$V_{ydc} = \begin{cases} \frac{3\hat{V}_h}{\pi} \left(1 + \cos\left(\alpha + \frac{\pi}{3}\right) \right) & \alpha > \pi/3 \text{ iken "sgd varsa veya yük omikse"} \\ \frac{3\hat{V}_h}{\pi} \left(\cos\left(\alpha + \frac{\pi}{3}\right) - \cos \beta \right) & \alpha > \pi/3 \text{ iken sgd'siz endüktif yüklüde} \\ \frac{3\hat{V}_h}{\pi} \cos \alpha & \text{sgd'siz tam suzulmuş akımlıda veya } \alpha < \pi/3 \text{ ise} \end{cases}$$

Burada $\hat{V}_h$, fazlar arası gerilimin tepe değeri olduğu unutulmamalıdır. Sgd'siz tam süzölmüş akımlı çalışmada $\alpha > 90^\circ$ için $v_y < 0$ olmakta, yani ortalama enerji akışı L_y 'den şebekeye doğru olmaktadır. Ancak sistem bu durumda uzun süre çalışamaz; çünkü gerçekte sonlu olan L_y endüktansındaki enerji de sonludur.

K6 Devresinde Tristörden Tristöre Aktarım:

Aktarım süresince 3 tristör iletimde olacağından aktarım devresi gerilimi fazlar arası gerilim olur. Tepe değeri de fazlar arası gerilimin tepe değeridir:

$$\hat{V}_{akt} = \hat{V}_h$$

Burada L_k olarak kaynağın yıldız bağlı eşdeğerinin faz başına kaçak endüktansını kullanmalıyız. $\ddot{u}$ hesabında kullanılan formülün aynı olduğunu görmek için meselâ T_6 iletimdeyken, T_5 'ten T_1 'e ilk aktarımı ele alalım:

$$v_{akt} = v_{AC} = \hat{V}_h \sin\left(\omega t - \frac{\pi}{3}\right) = \hat{V}_{akt} \sin\left(\omega t - \frac{\pi}{3}\right) = 2L_k \frac{di_{akt}}{dt} = 2\omega L_k \frac{di_{akt}}{d(\omega t)}$$

$$i_{akt} \Big|_{\omega t = \alpha + \ddot{u} + \frac{\pi}{3}} - i_{akt} \Big|_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{3}} = \frac{\hat{V}_{akt}}{2\omega L_k} \int_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{3}}^{\alpha + \ddot{u} + \frac{\pi}{3}} \sin\left(\omega t - \frac{\pi}{3}\right) d(\omega t)$$

$$I_d - 0 = \frac{\hat{V}_{akt}}{2\omega L_k} (\cos \alpha - \cos(\alpha + \ddot{u}))$$

Sonuçta $\ddot{u}$ hesabında kullanılan genel formül aynı şekilde elde edilir:

$$\cos \alpha - \cos(\alpha + \ddot{u}) = \frac{2\omega L_k I_d}{\hat{V}_{akt}}$$

T_5 'ten T_1 'e ilk aktarımda $v_y^{eski} = v_{CB}$ ve $v_y^{yeni} = v_{AB}$ olduğundan

$$A_{ii} = \int_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{3}}^{\alpha + ii + \frac{\pi}{3}} \frac{v_y^{\text{yeni}} - v_y^{\text{eski}}}{2} d(\omega t) = \int_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{3}}^{\alpha + ii + \frac{\pi}{3}} \frac{v_{AC}}{2} d(\omega t) = \int_{\omega t = \alpha + \frac{\pi}{3}}^{\alpha + ii + \frac{\pi}{3}} \frac{\hat{V}_{\text{akt}}}{2} \sin(\omega t - \frac{\pi}{3}) d(\omega t) = \frac{\hat{V}_{\text{akt}}}{2} (\cos \alpha - \cos(\alpha + ii))$$

$$A_{ii} = \frac{\hat{V}_{\text{akt}}}{2} \frac{2\omega L_k I_d}{\hat{V}_{\text{akt}}} \rightarrow A_{ii} = \omega L_k I_d$$

bulunur. v_y 'nin periyodu

$$T_{vy} = \pi/3$$

Aktarım sırasında $v_y = \frac{v_y^{\text{eski}} + v_y^{\text{yeni}}}{2}$ olmasından dolayı v_y dalga şeklinde ortaya çıkan aktarım çentikleri de şöyledir:

